

ҚАЗІРГІ САЯСИ МӘДЕНИЕТТІҢ ҚАЗАҚСТАН ЖАСТАРЫНЫҢ САЯСИ БЕЛСЕНДІЛІГІНЕ ӘСЕРІ: САЯСИ ТАЛДАУ

З.Байжұмақызы¹ , А.Джунусова² , Б.Б. Бюлегенова^{3*}

¹ Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан

^{2,3} Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

E-mail: baizhumakzy.zaure@gmail.com, araika050687@mail.ru, Bibigul_bb@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада қазіргі саяси мәдениеттің Қазақстан жастарының саяси белсенділік деңгейіне, нысандары мен бағыттарына әсері жан-жақты қарастырылады. Жас азаматтардың саяси санасы мен азаматтық ұстанымдарын қалыптастыратын негізгі факторлар, соның ішінде бұқаралық ақпарат құралдары, әлеуметтік желілер, білім беру жүйесі, отбасы, қоғамдық ұйымдар және мемлекеттік жастар саясатының рөлі талданады. Елдегі саяси мәдениеттің цифрландыру, жаһандану және қоғамдық құндылықтардың трансформациясы жағдайында өзгеру ерекшеліктеріне айрықша назар аударылады. Қоғамдық-саяси өмірге цифрлық технологиялардың қарқынды енуі жастардың саяси ақпаратты қабылдауына, саяси оқиғаларды бағалауына және азаматтық белсенділіктің жаңа түрлеріне қатысуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі ретінде сипатталады. Зерттеу барысында цифрлық платформалар мен әлеуметтік желілердің жастардың саяси көзқарастары мен ұстанымдарын қалыптастыратын маңызды құралға айналып, олардың саяси әлеуметтену үдерісінде ерекше рөл атқаратыны анықталады. Сонымен қатар онлайн-петициялар, әлеуметтік желілердегі қоғамдық пікірталастар, азаматтық бастамалар, сайлау үдерістеріне қатысу және еріктілік қызметі жастардың саяси белсенділігінің кең таралған нысандары ретінде қарастырылады. Авторлар қазіргі үрдістерге саяси талдау жасап, жастардың саяси үдерістерге қатысуына кедергі келтіретін саяси енжарлық, институционалдық сенім деңгейінің төмендігі, ақпараттық манипуляция және медиасауаттылықтың жеткіліксіздігі сияқты мәселелерді айқындайды. Зерттеуде салыстырмалы талдау, тарихи және әлеуметтанулық әдістер қолданылып, жастардың саяси белсенділігін арттыру үшін азаматтық және саяси білім беруді жетілдіру, медиасауаттылықты дамыту, мемлекеттік институттар мен жастар арасындағы ашық диалогті нығайту, сондай-ақ олардың қоғамдық бастамаларын қолдау қажеттігі негізделеді. Алынған нәтижелер мәселені жаңа қырынан қарастыруға, оның ғылыми және практикалық маңызын тереңірек түсінуге әрі Қазақстан жастарының саяси мәдениеті мен саяси қатысуын алдағы уақытта жан-жақты зерттеуге негіз қалайды.

Түсті: 03.01.2026; Мақұлданды: 25.09.2026; Онлайн қолжетімді: 30.09.2026

Кіріспе

Мақалада Қазақстан жастарының саяси көзқарастары мен құндылықтық бағдарлары талданады. Зерттеудің өзектілігі, біріншіден, жастардың құндылықтық санасындағы өзгерістердің жалпы динамикасын анықтау қажеттілігімен; екіншіден, елдегі әлеуметтік-экономикалық өзгерістердің олардың саяси құндылықтары мен ұстанымдарының қалыптасуына ықпалын зерделеумен айқындалады.

Соңғы онжылдықта түрлі трансформациялар жағдайында саясаттың маңызы мен оның жастардың құндылықтық санасын қалыптастыруға әсері айтарлықтай өзгерді. Жастар арасында Қазақстан менталитетіне, соның ішінде оның саяси құрамдас бөлігіне қатысты ортақ тұжырымдамалары әлі толық қалыптаспаған. Саясат жаңа рөлдерге ие болғанымен, сарапшылар қауымдастығында оның әлеуметтік институт ретіндегі қызметі мен маңызы жөнінде қарама-қайшы пікірлер сақталуда. Қазіргі Қазақстанда саясат жастардың өзіндік бірегейлігін қалыптастыруда маңызды рөл атқарып, азаматтық пен патриотизмнің нығаюына ықпал етеді.

Қазақстан қоғамы жаһандық сыртқы факторлардың ықпалымен елеулі өзгерістерді бастан өткеруде. Бір жағынан, бұл процестер әлеуметтік және саяси көңіл-күйге айтарлықтай әсер етіп, олардың өзара тығыз байланысын және өзара тәуелділігін айқындайды. Екінші жағынан, жастардың саяси белсенділігі немесе енжарлығы қоғамның жалпы жағдайының көрсеткіші болып табылады. Дәл осы жастар ортасында қоғамға тән қайшылықтар айқын көрініс табады.

Бүгінгі таңда жастар арасында екі қарама-қайшы үрдіс байқалады. Бір жағынан, жастардың елдің саяси өміріне белсенді қатысуға ұмтылысы артып келеді: олар саяси үдерістерді талқылайды, жастардың саяси ұйымдары мен қозғалыстарына мүше болады, сайлауларға қатысып, үгіт-насихат жұмыстарымен айналысады. Екінші жағынан, жастардың бір бөлігі саяси өзгерістерге қызығушылық танытпай, бейтарап қалып отыр.

Қазақстан – көпұлтты және көпконфессиялы мемлекет ретінде жаңа ұлттық бірегейлікті, оның ішінде саяси құрамдас бөлігін қалыптастыру үдерісін бастан өткеруде. 90-жылдардағы экономикалық дағдарыс жағдайында миграциялық үдерістер күшейіп, елдің саяси картасында айтарлықтай өзгерістер орын алды. Соңғы онжылдықтарда, жаһандық және ішкі факторлардың ықпалымен, қазақстандық қоғамда өзіндік саяси жаңғыру байқалуда. Бұл жастардың саясатқа деген қызығушылығының артуынан және саяси бағыттағы жаңа жастар ұйымдарының пайда болуынан көрініс табуда.

Кез келген мемлекеттің саяси жүйесінің тұрақтылығы мен демократияның дамуы тікелей саяси мәдениетке байланысты, себебі бұл халықтың, әлеуметтік топтың немесе жеке тұлғаның тарихи тұрғыда қалыптасқан және қабылданған саяси сана мен мінез-құлық нормаларының жиынтығы.

Зерттеу әдістері мен материалдары

Америкалық саясаттанушылар Г.Алмонд пен С.Верба саяси мәдениетті зерттеу барысында азаматтардың саяси хабардарлығы мен белсенділігінің деңгейін анықтауға мүмкіндік беретін негізгі құрамын бөліп көрсетеді:

1. Саяси таным

- Азаматтардың өздерінің саяси құқықтары, мемлекеттік жүйе және басқару механизмдері туралы хабардар болуы.
- Саяси үдерістерге деген қызығушылық деңгейі: зерттеулер көрсеткендей, дамыған елдерде халықтың саяси оқиғаларға назар аудару деңгейі жоғары.
- Ағымдағы саяси жаңалықтардан хабардар болу және жеке пікірінің болуы, мысалы, саяси партиялардың жетекшілерін танып-білу және олардың бағдарламаларының мазмұнын түсіну қабілеті.
- Саяси сауаттылық – саяси үдерістерді талдай білу дағдысы.

2. Билікке және саяси үдерістерге көзқарас

- Үкіметке және оның азаматтардың өмірін жақсарту қабілетіне деген сенім (дамыған елдерде сенім деңгейі жоғары).

- Саяси оқиғалардан хабардар болу және саяси мәселелер бойынша жеке ұстаным қалыптастыру.
- Саяси саладағы құзыреттілік деңгейі.

3.Саяси мінез-құлық және коммуникация

- Билік қызметін бағалау (жоғары деңгейдегі сенім немесе сындарлы көзқарас).
- Саяси мәселелерді отбасы, достар, әріптестер арасында талқылау жиілігі.
- Саяси көзқарастар мен партияларға қолдау білдіру еркіндігі.
- Мемлекеттің саяси жүйесіне, оның экономикалық дамуына, ғылым, мәдениет және халықаралық

аренадағы жетістіктеріне деген ұлттық мақтаныш сезімі.

4. Саяси қатысу деңгейі

- Азаматтардың саяси белсенділігі.
- Саяси өмірге қатысу формалары, соның ішінде сайлауларға қатысу, жергілікті өзін-өзі басқару

органдарында немесе саяси партияларда қызмет ету.

- Билікке әсер ету механизмдеріне деген сенім (сот жүйесі, үкіметтік емес ұйымдар, саяси партиялар арқылы ықпал ету).

Осы критерийлер негізінде жастардың саяси мәдениет деңгейін, олардың құндылықтары мен бағдарларын анықтау маңызды. Жастар мемлекет дамуының тұрақтылығына ықпал ететін басты қозғаушы күш ретінде маңызды рөл атқарады. Тарихи тәжірибе көрсеткендей, әртүрлі елдердегі (мысалы, Қырғызстан мен Шығыс Еуропа елдері) саяси тұрақсыздықтар мен төңкерістер көбінесе жастар қозғалыстарының бастамасымен жүзеге асады.

Зерттеу аясында Қазақстанның әртүрлі өңірлеріндегі жастар арасында сауалнама жүргізілді. Зерттеудің негізгі мақсаты – жастардың саяси хабардарлығын, азаматтық белсенділігін және олардың саяси жүйеге деген көзқарасын зерттеу, сондай-ақ Қазақстандағы демократиялық үдерістердің келешегін бағалау. Қоғамдағы саяси тұрақтылық жастардың орнықты саяси бағдарларының, олардың азаматтық белсенділігі мен ұлттық патриотизмінің қалыптасуына байланысты.

Кез келген мемлекетте азаматтардың саяси мәдениеті олардың саяси үдерістерге деген қызығушылығымен, саяси үрдістерді талдау қабілетімен және қоғам өміріне белсенді араласуымен көрініс табады. Г. Алмонд пен С. Вербаның саяси мәдениет теориясына сәйкес, азаматтардың саясатқа деген қызығушылығы – азаматтық мәдениеттің негізгі элементі болып табылады. Сондықтан зерттеудің маңызды аспектілерінің бірі жастардың саяси сауаттылығын, олардың елдің саяси өміріне деген қызығушылығын және саяси үдерістерге қатысу деңгейін анықтау болды.

Қазақстанда жастар саясатын қалыптастыру мемлекеттік қызметтің маңызды бағыты болып табылады. Осы тұрғыда жастарды қолдау мен дамыту, олардың қоғамдық және саяси өмірге белсенді қатысуын қамтамасыз ету, сондай-ақ жас азаматтардың жан-жақты дамуына қолайлы жағдай жасау бойынша бірқатар шаралар қабылдануда.

Қазақстандағы жастар саясатын қалыптастырудың негізгі бағыттарына тоқтап кетсек:

Білім және ғылым:

– Білім беру жүйесін, оның ішінде жоғары білімді дамыту, білікті мамандар даярлауға басымдық беру.

- Жастардың ғылыми зерттеулеріне және инновациялық жобаларына қолдау көрсету.
- Жұмыспен қамту және кәсіпкерлік:
- Жаңа жұмыс орындарын ашу және жастарды жұмыспен қамтуды ынталандыру.
- Жастар кәсіпкерлігін қолдау және стартаптарды дамыту.

Спорт және денсаулық:

- Спорт инфрақұрылымын және бұқаралық спорттық қозғалыстарды дамыту.
- Салауатты өмір салтын насихаттау және зиянды әдеттердің алдын алу.
- Мәдениет және шығармашылық:
- Өнер мен мәдениет саласындағы жастар бастамаларын қолдау.
- Жастардың шығармашылық әлеуетін жүзеге асыру үшін жағдай жасау.

Әлеуметтік саясат:

- Жас отбасылар мен қиын жағдайға тап болған жастарға әлеуметтік қолдау көрсету.
- Әлеуметтік теңсіздікпен күрес және жастардың әлеуметтік мобильділігіне мүмкіндік жасау.

Саяси белсенділік және азаматтық қатысу:

- Жастардың саяси өмірге, сайлауларға және қоғамдық ұйымдардың жұмысына қатысуын ынталандыру.

- Азаматтық қоғам саласында ақпарат пен білімге қолжетімділікті қамтамасыз ету.

Халықаралық ынтымақтастық:

- Жастардың халықаралық алмасу бағдарламаларына қатысуын кеңейту.
- Жастар бастамалары арқылы халықаралық әріптестікті дамыту.

Жастар саясатын тиімді қалыптастыру үшін мемлекет, білім беру мекемелері, қоғамдық ұйымдар және бизнес секторы арасындағы ынтымақтастық қажет. Ең басты міндет – жастардың қажеттіліктері мен бастамаларын ескере отырып, олардың өзін-өзі дамытуына және қоғамның дамуына белсенді қатысуына жағдай жасау.

Қазақстан азаматтарының саяси құндылықтары, дәстүрлері мен менталитеті ерекше өркениеттік ерекшеліктерге ие. Қазақ халқының тарихи мұрасы көшпелі өркениеттердің жалғасы ретінде саяси сана, құндылықтар және дәстүрлердің қалыптасуына айтарлықтай әсер етті, бұл бүгінгі күнге дейін қоғамда өзекті болып қала беруде. Сонымен қатар, кеңестік саяси мәдениеттің әлсіреуі азаматтардың саяси көзқарастары мен мінез-құлқына әсер етуді жалғастыруда.

Тәуелсіздік алғаннан кейін Қазақстан демократиялық даму жолына түсті, және демократиялық, либералдық құндылықтар қоғамның саяси мәдениетіне біртіндеп еніп келеді. Алайда елде авторитарлық және демократиялық саяси мәдениеттер арасындағы күрес байқалады. Осыған байланысты Қазақстандағы демократиялық дәстүрлердің болашағы қандай болатыны туралы заңды сұрақ туындайды. Авторитарлық және патриархалдық саяси мәдениеттің қайта жаңғыруына ықпал ететін факторларды еңсеру тұрақты демократиялық жүйенің қалыптасуының маңызды шарты болып табылады. Демократиялық саяси мәдениетті дамыту қоғам тұрақтылығының басты факторы ретінде қарастырылады, өйткені мемлекеттің саяси жүйесінің тұрақтылығы мен демократиялық үдерістер тікелей халықтың саяси мәдениетінің деңгейіне тәуелді.

Нәтижелер мен талқылаулар

Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы ұлттық құрылыс үдерісі бірқатар маңызды мемлекеттік құжаттарды қабылдаумен қатар жүруде. Олардың қатарында – Ұлттық бірлік доктринасы, «Қазақстан-2050» Стратегиясы, Президенттің бес институционалдық реформасын жүзеге асыру жөніндегі «100 нақты қадам» Ұлт жоспары, Қазақстандық бірегейлікті және бірлікті нығайту тұжырымдамасы, сондай-ақ «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясы мен оның негізінде қабылданған «Мәңгілік Ел» патриоттық актісі бар. Бұл құжаттар қазақстандықтардың ұлттық бірегейлігін қалыптастырып, азаматтардың өздерін осы тұжырымдамамен сәйкестендіруін көздейді. Ұлттық құндылықтардың қатарына мемлекеттің тәуелсіздігі, елорда – Астананың өркендеу символы ретінде маңызы, этносаралық және конфессияаралық келісім, барлық азаматтардың тең құқықтары, экономикалық даму, ұлттық қауіпсіздік, сондай-ақ ортақ тіл, мәдениет және тарихи мұра жатады. Осы қағидалар жастардың ұлттық бірегейлігін қалыптастыру мен олардың саяси әлеуметтенуінің басты бағыттарын айқындайды.

«Мемлекеттік жастар саясаты туралы» заңға сәйкес, Қазақстанда жастар қатарына 18–35 жас аралығындағы азаматтар кіреді [1]. 2016 жылы жастар саны 4 млн астам адамды құрады, бұл ел халқының жалпы санының (17 млн астам адам) 24,3%-ын, ал 2024 жылы жастар саны 5,7 млн астам, жалпы халық санының (20 млн астам) 28,5%-ын, яғни 1/3 бөлігін құрады [2]. Жастардың негізгі бөлігін 1980 жылдардың соңы мен 1990 жылдардың басында дүниеге келгендер құрайды, яғни олар Кеңес Одағындағы саяси әлеуметтену жүйесіне (октябриялар, пионерлер, комсомол) тартылмаған. Дегенмен, Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін де азаматтарды жастайынан әлеуметтендіретін бірыңғай жүйе қалыптаспады. Қазіргі таңда жастардың ұлттық бірегейлігін қалыптастыру мемлекеттік жастар саясаты шеңберінде жүзеге асырылады, бұл ретте білім беру мекемелері басты рөл атқарады.

Мемлекеттік жастар саясатының тұжырымдамасына сәйкес, жергілікті атқарушы органдар жастар ұйымдарымен белсенді жұмыс істеуі, өңірлік және республикалық жастар форумдарын өткізуі қажет. Жастар саясатының басты бағыттарына білім беру, денсаулық сақтау, жұмыспен қамту, кәсіпкерлік, мәдениет және азаматтық құқықтар мәселелері жатады. Сонымен қатар, білім беру мекемелерінде саяси және діни ұйымдардың қызметіне тыйым салынған, сондай-ақ жастардың осындай ұйымдардың мүддесіне волонтерлік қызметпен айналысуы шектелген. Саяси әлеуметтендіру негізінен кураторлық сағаттар, қоғам қайраткерлерімен кездесулер және орта және жоғары оқу орындарында әлеуметтік-саяси пәндерді оқыту арқылы жүзеге асырылады.

«Қазақстан жастары – 2016» ұлттық баяндамасында жастардың басым бөлігі саяси өмірге енжар қарайтыны және әлеуметтік-саяси процестерге қызығушылығы төмен екені көрсетілген. Бұл олардың мемлекеттің негізгі саяси институттарынан алшақтауына әкеледі. Тек аз ғана бөлігі саясаттың маңыздылығын түсініп, елдегі оқиғаларға әсер етуге ұмтылады, негізінен бұл үшін заманауи ақпараттық технологиялар мен әлеуметтік желілерді пайдаланады. Зерттеу нәтижелеріне сәйкес, жастардың көпшілігі саяси партиялар мен қоғамдық бірлестіктерге мүше емес, ал тек 15,3%-ы жүйелі түрде волонтерлік қызметпен айналысады. Сонымен қатар, 48,4% жастар үшін саяси өмірге қатысудың негізгі формасы – сайлауда дауыс беру болып табылады, ал басқа нысандар аса маңызды деп саналмайды [3].

Жастардың саяси өмірге белсенді қатыспауы биліктің заңдылығына деген сенімнің әлсіреуіне және саяси реформалардың тиімділігінің төмендеуіне алып келуі мүмкін. Осыған байланысты, мемлекет жастарды басқару және саяси жүйені жаңғырту процестеріне тартуға мүдделі. 2020 жылға дейінгі мемлекеттік жастар саясатын дамыту тұжырымдамасында азаматтық белсенділікті арттыру және «Қазақстан-2050» стратегиясын жүзеге асыруға жастарды қатыстыру қажеттілігі атап өтілген.

Виртуалды кеңістіктегі жағдай да осыған ұқсас. Қазақстандық ғалымдар Д.Д.Ешпанова мен Н.Ж.Биекенованың пікірінше, жастардың саяси белсенділігінің ең кең тараған түрі – достарымен саяси тақырыптарды талқылау және жаңалықтарды БАҚ пен интернеттен бақылау. Алайда, нақты саяси іс-әрекет деңгейі өте төмен. Саяси өмірдің көпшілігі жастар үшін екінші кезектегі фактор болып табылады, өйткені олардың негізгі назары білім алуға, жұмысқа және отбасылық өмірге бағытталған [4].

Дәстүрлі саяси белсенділікке аз қатысқанымен, бұл жастардың саяси субъект болу мүмкіндігін жоққа шығармайды. Олар саясатқа қатысудың жаңа формаларын, әсіресе цифрлық платформалар мен әлеуметтік желілер арқылы белсенді қолдануда. Ресейлік зерттеуші Д.В. Иванов қазіргі демократиялардағы басты мәселе – халықтың саяси бағдарламалар мен саясаткерлердің әрекеттеріне деген қызығушылығының төмендеуі екенін атап өтеді [5].

Жастардың дәстүрлі саяси өмірге аз тартылуын жаһандық трендтің бір бөлігі ретінде қарастыруға болады, өйткені бүгінгі таңда саяси белсенділік виртуалды кеңістікке ауысуда. Осыған байланысты, аналитикалық ойлау қабілеті, шет тілдерін білу және цифрлық ортада саяси коммуникацияға қатысу дағдыларының маңызы артып келеді. Бұл дағдылар киберкеңістіктегі жаңа әлеуметтік стратификация критерийлеріне айналуға.

Сонымен қатар, жастардың саяси әлеуметтенуінде жаңа субъектілер – блогерлер мен интернет-қоғамдастықтар маңызды рөл атқаруда. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы жастар түрлі әлеуметтік өзара әрекеттестікке, соның ішінде цифрлық және офлайн форматтағы іс-шараларға қатыса алады. Бұл әсіресе дәстүрлі әлеуметтену тәсілдері қолжетімсіз азаматтар үшін өзекті (мүгедектер, балалар үйлерінің тәрбиеленушілері және т.б.).

Желілік қауымдастықтар дәстүрлі институттардан (саяси партиялар, кәсіподақтар, қоғамдық қозғалыстар) сапалық айырмашылықтарға ие. Олардың басты ерекшеліктері:

1. Иерархияның болмауы, яғни барлық қатысушылардың пікір білдіру еркіндігі.
2. Қауымдастыққа кіру және шығу еркіндігі.
3. Артықшылықтардың болмауы, бұл нағыз мүдделі азаматтарды біріктіруге ықпал етеді.
4. Жоғары жылдамдықтағы коммуникация (онлайн және офлайн форматтарда).

Желілік қауымдастықтардың әлеуетін жергілікті өзін-өзі басқаруды дамытуда тиімді қолдануға болады. Бұл Қазақстан Республикасының жергілікті өзін-өзі басқару тұжырымдамасының қағидаттарына сәйкес келеді.

Ақпараттық дәуірде дәстүрлі саяси әлеуметтену әдістері өзектілігін жоғалтуда, ал киберәлеуметтену үдерісін зерттеу Қазақстандағы азаматтық қатысу динамикасын түсінуде маңызды рөл атқарады.

Қазақстандағы жастар саясаты: негізгі бастамалар мен жетістіктер

Мемлекет жастарды қолдау және дамыту мақсатында қажетті жағдайларды жасап, олардың жұмыспен қамтылуына және баспанамен қамтамасыз етілуіне көмек көрсетуде. Гранттық жобалар жүзеге асырылып, түрлі салаларда талантты жастарды анықтау және қолдау үшін байқаулар өткізіледі. Сонымен қатар, жас көшбасшыларды ынталандыруға ерекше көңіл бөлінуде.

1. *2024 жылы жастармен жұмыс жасаудағы басты бағыт – «Адал азамат» тұжырымдамасы.* Бұл бағытты Мемлекет басшысы Ұлттық құрылтайдың үшінші отырысында белгілеп, адалдық, әділеттілік және еңбексүйгіштік құндылықтарын насихаттауға ерекше мән беруді тапсырды.

Осы бағытта жастар ұйымдары мен ресурстық орталықтар «Таза Қазақстан» республикалық акциясына белсене қатысты. Ал «Жасыл ел» жобасы аясында маусымдық жұмысқа еліміз бойынша 35 мыңға жуық жас тартылды.

2. *NEET санатындағы жастармен жұмыс.* Қазіргі таңда білімсіз және жұмыспен қамтылмаған NEET санатындағы жастар саны 160 мыңнан асады. Олардың бастамаларын қолдау мақсатында ҚР Мәдениет және ақпарат министрлігі биыл «Zhas project» жобасы аясында 280 грант бөлді.

3. *Жастарды жұмыспен қамту бағдарламалары.* Астанада 2023 жылдан бастап «Jol Tar» бағдарламасы жүзеге асырылса, 2024 жылы Алматы, Ақтөбе және Қарағанды облыстарында «Jumys Tar» бағдарламасы іске қосылды. Сонымен қатар, жыл басынан бері елімізде 500-ден астам бос жұмыс орындары жәрмеңкелері ұйымдастырылды.

4. *Жастар саясаты жөніндегі Президент жанындағы кеңес.* 2024 жылдың басында Президент жанындағы Жастар саясаты жөніндегі кеңестің құрамы жаңартылды. Кеңес мүшелері алғаш рет жас мамандарға арналған «Jas Kenes Syilygu» сыйлығын табыстау бастамасын көтерді.

5. *Халықаралық жастар күні мен марапаттау рәсімдері.* Биыл Қазақстанда Халықаралық жастар күні алғаш рет «Жастармен бірге!» ұлттық онкүндігі аясында тойланды. 3-12 тамыз аралығында өткен бұл шарада 1 миллионнан астам жасты қамтыған 5000-нан аса іс-шара өткізілді.

Еліміздің ең талантты жастары «Дарын» мемлекеттік сыйлығымен марапатталды. 20 үздік жас шығармашылық, ғылым, спорт, медиа және IT салаларында жетістікке жеткені үшін арнайы марапат алды.

6. *«Тәуелсіздік ұрпақтары» гранты* бойынша 30 жеңімпаз мемлекеттік қолдауға ие болды. Олардың жобалары мәдениет, ғылым, медиа, IT және бизнес салалары бойынша үздік деп танылды. Биыл грантқа жаңа бағыт – «Волонтерство» қосылды.

7. *Халықаралық ынтымақтастық және тәжірибе алмасу.* Қазақ жастарының халықаралық тәжірибе алуына және шетелдік әріптестермен байланысын нығайтуға жағдай жасалуда. 5 тамызда Астанада Қазақстан мен Өзбекстан жастары арасында ZAKOVAT зияткерлік ойыны өтті. 18 сәуірде Астанада қазақ-қырғыз жастар форумы ұйымдастырылып, оған шығармашыл жастар мен жастар ұйымдарының көшбасшылары қатысты.

2024-2026 жылдарға арналған жастар ұйымдарымен ынтымақтастықты күшейту бойынша Жол картасы әзірленді [6].

Қазақстандағы жастардың саяси процеске әсері және олардың рөлі

Жастар – қоғамның ең белсенді және өзгерістерге бейім бөлігі. Олардың саяси мәдениетті қалыптастырудағы рөлі күн санап артып келеді. Қазақстан жағдайында жастардың саяси процестерге қатысуы елдің тұрақты дамуы мен демократиялық институттардың нығаюына ықпал етеді.

Қазақстандағы жастардың саясатқа әсер етуінің негізгі аспектілері

Жаңа құндылықтар мен бағдарларды қалыптастыру: Қазақстан жастары демократия, адам құқықтары, теңдік пен әлеуметтік әділеттілік идеяларын қолдайды. Бұл құндылықтар жастардың саяси процестерге белсенді араласуына, азаматтық позициясын білдіруге және қоғамдық пікірге әсер етуіне ықпал етеді.

Цифрлық технологиялар және ақпараттық кеңістік: Қазақстан жастары әлеуметтік желілер мен интернет-платформалар арқылы саяси оқиғаларға жылдам жауап бере алады, ақпарат таратып, қоғамдық бастамаларға қолдау білдіреді. Әлеуметтік желілер жастар үшін пікір алмасу, қоғамдық мәселелерді талқылау және саяси белсенділікті арттырудың негізгі алаңына айналды.

Азаматтық белсенділік және қоғамдық қозғалыстар: Соңғы жылдары Қазақстанда жастардың қоғамдық бастамаларға, экологиялық және әлеуметтік қозғалыстарға белсенді түрде қатысуы байқалады. Бұл үрдіс жастардың ел болашағына бей-жай қарамайтынын және өзгерістер жасауға мүдделі екенін көрсетеді.

Сайлау процестеріне қатысу: Жастар электораттың маңызды бөлігін құрайды, сондықтан олардың саяси процестерге қатысуы елдің болашағын анықтауда шешуші рөл атқарады. Жас сайлаушылардың белсенділігі олардың саяси процестерге ықпал ету қабілетін арттырады және билік құрылымдарының оларды ескеруге мәжбүр етеді.

Саяси қатысудың жаңа формалары: Дәстүрлі саяси партияларға мүшелік пен сайлауға қатысудан бөлек, жастар онлайн-петицияларға қол қою, еріктілік қызметпен айналысу, флешмобтар ұйымдастыру және әлеуметтік желілерде саяси мәселелерді көтеру арқылы да саяси өмірге ықпал етіп келеді.

Қазақстан жастарының саяси мәдениетін дамыту жолдары

Жастардың саяси белсенділігін арттыру үшін келесі шараларды жүзеге асыру маңызды:

Мемлекеттік деңгейде жастар бастамаларын қолдау: Жастар үшін диалог алаңдарын құру, олардың идеяларын іске асыруға мүмкіндік беру, мемлекеттік бағдарламалар арқылы жастардың әлеуметтік және саяси жобаларына қолдау көрсету.

Азаматтық білім беру жүйесін дамыту: Орта мектептер мен ЖОО-ларда саясаттану және құқық негіздері бойынша арнайы пәндерді енгізу, жастардың саяси сауаттылығын арттыру мақсатында форумдар мен семинарлар өткізу.

Жастарды шешім қабылдау процестеріне тарту: Мемлекеттік органдар жанынан жастар кеңестерін құру, жастардың жергілікті басқару органдарына қатысуына мүмкіндік беру.

Медиа және ақпараттық кеңістікте жастар белсенділігін арттыру: Жастарға арналған қоғамдық-саяси ток-шоулар, блогерлермен бірлескен жобалар, саяси хабардарлықты арттыруға бағытталған ақпараттық кампаниялар жүргізу.

Қазақстан жастары елдің саяси және әлеуметтік дамуына елеулі үлес қосуда. Олардың белсенділігі қоғамдағы өзгерістердің басты қозғаушы күштерінің бірі болып табылады. Мемлекет тарапынан жастардың саяси мәдениетін дамытуға жағдай жасалса, Қазақстанның демократиялық дамуы мен тұрақтылығы нығая түседі.

Қазақстандағы жастардың саяси қатысуы: қиындықтар мен келешегі

Қазақстанда саяси қатысу мәселесі күннен-күнге өзекті бола түсуде. Елде бұл бағытта үлкен тәжірибе болмағанымен, саяси өмірге араласуға деген сұраныс артып келеді. Әсіресе, бұл үрдіс қаңтар оқиғаларынан кейін айқын байқалуда.

1990 жылдардың екінші жартысында қазақстандық жастар саяси белсенділіктің сәтті мысалдарын көрсеткендігі байқалады. Алайда ТМД елдеріндегі «түрлі-түсті төңкерістерден» кейін билік жастардың саяси белсенділігін біртіндеп шектей бастады. Айтта кететін болсақ, Қазақстан жастар ақпараттық қызметі қамқоршылық кеңесінің төрайымы И.Медникованың жүргізген зерттеулеріне сәйкес, соңғы бес жылда елдегі саясат пен демократия деңгейіне қанағаттанбайтын жастардың үлесі 5%-дан 28,9%-ға дейін өскен.

Саяси процестерге деген қызығушылықтың артуы жастардың белсенді әрекетке көшуін білдірмейді. Медникованың деректеріне сүйенсек, соңғы парламенттік сайлауда жастардың тек 29%-ы дауыс берген.

Зерттеулер көрсеткендей, жастардың сайлауға қатыспауына саяси институттарға деген сенімсіздік пен шынайы қатысу мүмкіндіктерінің шектеулілігі себеп болуда. Жастардың 69%-ы саяси өмірде өзін-өзі көрсетуге көбірек мүмкіндік қажет деп санайды, ал 59%-ы елдің саяси жүйесі олардың көзқарастарын, қажеттіліктерін және мүдделерін ескермейді деп есептейді. Осылайша, саясатқа деген қызығушылық өсіп жатқанымен, нақты қатысу деңгейі төмен болып қалуда [7].

Заман талаптарына сай мемлекеттік органдар жастарға саяси өмірге қатысу үшін онлайн құралдарды пайдалануды ұсынуда. «Еститін мемлекет» тұжырымдамасы аясында түрлі цифрлық платформалар іске қосылғанымен, тәжірибе көрсеткендей, азаматтар көбінесе өз мәселелерін әлеуметтік желілер арқылы көтереді. ParerLab социологтары К.Ковязина мен Д.Сатова жүргізген зерттеу де осы үрдісті растайды [8].

Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, қазақстандықтар мәселелерін шешу үшін алдымен жергілікті билікке жүгінеді, алайда тиімділікті арттыру үшін әлеуметтік желілер мен БАҚ-ты пайдаланады. Талқылау барысында азаматтар жазбаша өтініштер жиі елеусіз қалатынын немесе ресми жауап ретінде формалды

хаттар алынатынын айтқан. Ал қоғамдық резонанс тудырған мәселелерге билік назар аударуға мәжбүр болады. Дегенмен, бюджет саласының қызметкерлері (мұғалімдер, дәрігерлер, мемлекеттік қызметкерлер) әлеуметтік желілерде белсенділік таныту мүмкіндігінің шектеулі екенін, себебі бұл бастама басшылық тарапынан қолдау таппайтынын жеткізген.

Цифрлық платформалардың кемшіліктері. ҚР ЦДИАӨМ Ақпараттық технологиялар индустриясын дамыту департаменті директорының орынбасары Д.Душабаевтың айтуынша, азаматтарға «Ашық НҚА» және e-Otinish сияқты цифрлық платформалар қолжетімді. Министрліктің деректеріне сәйкес, 2018-2020 жылдары цифрлық сауаттылық бойынша 1,5 миллион қазақстандық оқытылған, ал соңғы жылдары тұрғындар 54 миллион мемлекеттік қызметті онлайн алған, оның 19 миллионы – мобильді қосымшалар арқылы көрсетілген.

Алайда сәулетші, SOS Taldykol экологиялық қозғалысының белсендісі Т.Искаков цифрлық платформаларға деген сұраныстың артуы олардың тиімділігін білдірмейді деп есептейді. Оның ойынша өтініштер санының көп болуы емес, оларға биліктің қалай жауап беретіні маңызды. Қазіргі жағдай - біржақты коммуникацияны еске салады. Цифрлық платформаларда шектеулер көп, сондықтан жастар өз құқықтарын қорғау үшін әлеуметтік желілерге көшуге мәжбүр. Мысалы, eOtinish жүйесінде көбінесе стандартты жауаптар беріледі, ал iKomek платформасына өтініштердің көптеп түсуі қалалық қызметтердің сапасына кері әсер етуде. Қызметкерлер жүктемеге шыдамай, көбінесе формалды жауаптар жіберуге мәжбүр. Мұндай жағдай жастардың саяси жүйеге деген сенімін одан әрі әлсірететіндігін атап өтті.

Сондай-ақ, ол цифрлық платформалардың инклюзивті еместігін және жеке мәліметтердің қауіпсіздігіне қатысты жастар арасында алаңдаушылықтың бар. Мемлекеттік порталдарда сұраныстар қабылданғанымен, нақты өзгерістер байқалмайды. Бұл жастардың өз құқықтарын әлеуметтік желілерде қорғауына әкелетіндігін атап өтті.

БАҚ-тың реттелуі мен сөз бостандығына қойылған шектеулер әлеуметтік желілердің танымал болуына ықпал етті. Дегенмен, бұл алаң әрдайым адалдық қағидаттарына негізделмейді – кейбір әлеуметтік парақша иелері мен блогерлер қоғамдық пікірге манипуляция жасап, азаматтық белсенділіктің беделін түсіреді. «Еститін мемлекет» тұжырымдамасы негізінен әлеуметтік желілердегі сынға жедел жауап беруге бағытталған, алайда түйткілді мәселелерді шешуге арналған нақты тетіктер әлі жоқ. Әкімдіктерде қажетті мамандар мен инфрақұрылым жетіспейді, бұл билік пен халық арасындағы сапалы өзара әрекеттестікке кедергі келтіреді. Ең маңыздысы – азаматтардың шешім қабылдау процесіне тікелей қатысуын қамтамасыз ету. Бірақ қазіргі таңда ондай мүмкіндіктер байқалмайтанын меңзейді Malim.kz сайтының директоры, журналист Р.Ербота.

Сарапшылар билік өкілдерінің жастардың саяси белсенділігін жаппай наразылықтардың басталу қаупі ретінде қабылдайтынын, ал жастардың өздері саяси ұстанымдары үшін қудалаудан қауіптенетінін атап өтті.

«Жастарды елдің саяси өміріне тарту үшін тек цифрлық құралдарды дамыту жеткіліксіз. Мемлекеттік басқару сапасын арттыру, демократиялық институттардың тиімділігін қамтамасыз ету қажет. Көптеген цифрлық платформалар пайдаланушыға ыңғайсыз болса, мәселелерді шешпейді. Ең бастысы – тек өтініштерді жинау емес, сапалы кері байланыс орнату. Нақты саяси қатысу – бұл сайлауларға, партиялық қызметке және қоғамдық ұйымдарға араласу. Оларды ешбір онлайн-платформа алмастыра алмайды. Бұл тұрғыда азаматтық қоғамның даму деңгейі үлкен рөл атқарады, – деп пайымдайды PaperLab директоры, әлеуметтанушы С.Бейсембаев.

Қорытынды

Жастардың саяси мәдениеті қоғамның тұрақтылығы мен демократиялық дамуын қамтамасыз ететін маңызды факторлардың бірі болып табылады. Олардың саяси үдерістерге белсенді қатысуы ұрпақтар сабақтастығын нығайтып, қоғамдық-саяси кеңістікке жаңа идеялар мен көзқарастардың енуіне ықпал етеді.

Жастардың саяси белсенділігі, азаматтық жауапкершілігі және қоғамдық өмірге қатысу деңгейі олардың саяси мәдениетінің қалыптасу дәрежесін сипаттайтын негізгі көрсеткіштер болып саналады. Осыған байланысты жастарды саяси үдерістерге тиімді тарту үшін азаматтық және саяси білім беру жүйесін жетілдіру, ақпараттық қолжетімділікті арттыру және саяси қатысу тетіктерін дамыту қажет. Сонымен қатар

қоғамдық маңызы бар мәселелерді талқылауға арналған ашық диалог алаңдарын қалыптастыру, жастар бастамаларын қолдау және олардың ұсыныстарын шешім қабылдау үдерісіне енгізудің институционалдық механизмдерін жетілдіру маңызды.

Жастардың сыни ойлау қабілетін, саяси сауаттылығын және көшбасшылық құзыреттерін дамытуға бағытталған білім беру бағдарламаларына басымдық берілуі тиіс. Сондай-ақ әлеуметтік кәсіпкерлік, технологиялық инновациялар және қоғамдық даму салаларындағы жастар бастамаларын жүйелі қолдау олардың азаматтық белсенділігін арттыруға және елдің қоғамдық-саяси дамуына қатысу мүмкіндіктерін кеңейтуге ықпал етеді.

Қаржыландыру. Мақала Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым комитеті қаржыландыратын «Жас ғалым» ғылыми жобасы аясында AP25796775 «ҚР-дағы Жастар саясаты: жастар жұмыссыздығы еңбек нарығындағы коллапстың басты себебі ретінде» тақырыбы бойынша дайындалды.

Авторлардың қосқан үлесі:

3. Байжұмақызы – зерттеу тұжырымдамасын әзірлеп, теориялық талдау жүргізді;

А. Джунусова – деректерді жинақтап, жастардың саяси белсенділігіне талдау жасады;

Б.Б. Бюлегенова – зерттеу нәтижелерін жүйелеп, қорытынды мен ұсыныстарды әзірледі.

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасы. (2015) «О государственной молодежной политике»: Закон Республики Казахстан от 9 февраля 2015 года № 285-V ЗРК. Available via the link: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1500000285> (Accessed: 03.01.2026).
2. «Қазақстан жастары – 2016»: Ұлттық баяндама. Национальный доклад «Молодежь Казахстана – 2016». National Report «Youth of Kazakhstan – 2016». Астана, 2016, 364 б.
3. Социальная активность молодежи Казахстана в современных социально-политических реалиях. Коллективная монография / Под общ. ред. З.К.Шаукеновой. Алматы: ИФПР КН МОН РК, 2014, 168 с.
4. Иванов, Д.В. (2014) «Виртуализация общества как цивилизационный тренд», в кн.: Социокультурное развитие Казахстана в условиях виртуализации информационно-коммуникативных практик. Коллективная монография / Под общ. ред. З.К.Шаукеновой. Алматы: ИФПР КН МОН РК, с. 123.
5. Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігі. (2024) «Қазақстан жастары: 2024 жыл қорытындысы». Available via the link: <https://www.gov.kz/memleket/entities/mam/press/news/details/905036?lang=kk> (Accessed: 03.01.2026).
6. PaperLab. (2022) «Политическое участие молодежи в Казахстане: роль цифровых технологий». Available via the link: <https://paperlab.kz/politicheskoe-uchastie-molodezhi-rol-cifrovyyh-tekhnologij> (Accessed: 03.01.2026).
7. Ковязина, К., Сатова, Д. (2022) Отчет по результатам оценки потребностей молодежи и женщин в вопросе использования гражданских технологий для решения социальных проблем. Исследовательский центр PaperLab. Available via the link: <https://paperlab.kz/ispolzovanie-grazhdanskih-tekhnologij-dlya-resheniya-soc-problem> (Accessed: 03.01.2026).
8. Бекбасова, А. (2022) «Казахстанская молодежь не видит перспектив участвовать в политике», Forbes Kazakhstan, 2 августа. Available via the link: https://forbes.kz/articles/kazahstanskaya_molodej_ne_vidit_perspektiv_uchastvovat_v_politike (Accessed: 03.01.2026).

З. Байжұмақызы¹, А. Джунусова², Б.Б. Бюлегенова³

¹ *Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан*

^{2,3} *Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан*

(E-mail: baizhumakzy.zaure@gmail.com, araika050687@mail.ru, Bibigul_bb@mail.ru)

Влияние современной политической культуры на политическую активность молодежи Казахстана: политологический анализ

Аннотация. В статье всесторонне рассматривается влияние современной политической культуры на уровень, формы и направления политической активности молодежи Казахстана. Анализируются основные факторы, формирующие политическое сознание и гражданскую позицию молодых граждан, включая средства массовой информации, социальные сети, систему образования, семью, общественные организации и государственную молодежную политику. Особое внимание уделяется особенностям трансформации политической культуры страны в условиях цифровизации, глобализации и изменения общественных ценностей. Активное внедрение цифровых технологий в общественно-политическую жизнь рассматривается как один из ключевых факторов, влияющих на восприятие молодежью политической информации, оценку политических событий и участие в новых формах гражданской активности. В ходе исследования установлено, что цифровые платформы и социальные сети превратились в важный инструмент формирования политических взглядов и установок молодежи и играют особую роль в процессе ее политической социализации. Кроме того, онлайн-петиции, общественные дискуссии в социальных сетях, гражданские инициативы, участие в избирательных процессах и волонтерская деятельность рассматриваются как распространенные формы политической активности молодежи. Авторы проводят политический анализ современных тенденций и выявляют такие препятствия для участия молодежи в политических процессах, как политическая пассивность, низкий уровень доверия к институтам, информационные манипуляции и недостаточная медиаграмотность. В исследовании применяются методы сравнительного анализа, а также исторический и социологический методы. Обосновывается необходимость совершенствования гражданского и политического образования, повышения медиаграмотности, укрепления открытого диалога между государственными институтами и молодежью, а также поддержки молодежных общественных инициатив. Полученные результаты позволяют рассмотреть проблему с новой точки зрения, глубже раскрыть ее научную и практическую значимость и сформировать основу для дальнейшего всестороннего изучения политической культуры и политического участия молодежи Казахстана.

Ключевые слова: политическая культура, политическая активность, молодежь, Казахстан, политологический анализ, цифровизация, гражданская позиция.

Z. Baizhumakkyzy¹, A. Dzhunusova², B.B. Byulegenova³

¹ *Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan*

^{2,3} *L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan*

(E-mail: baizhumakzy.zaure@gmail.com, araika050687@mail.ru, Bibigul_bb@mail.ru)

The impact of modern political culture on the political activity of Kazakhstani youth: A politological analysis

Abstract. The article provides a comprehensive examination of the influence of contemporary political culture on the level, forms, and patterns of political engagement among young people in Kazakhstan. It analyzes the key factors shaping young citizens' political consciousness and civic attitudes, including the mass media, social networks, the education system, family, civil society organizations, and state youth policy. Particular attention is paid to the transformation of the country's political culture in the context of digitalization, globalization, and changing social values. The rapid integration of digital technologies into public and political life is considered one of the key factors influencing how young people perceive political information, assess political developments, and

participate in emerging forms of civic engagement. The study finds that digital platforms and social networks have become important instruments for shaping young people's political views and attitudes and play a significant role in their political socialization. Online petitions, public discussions on social media, civic initiatives, participation in electoral processes, and volunteering are also examined as widespread forms of youth political engagement. The authors conduct a political analysis of current trends and identify several barriers to young people's participation in political processes, including political apathy, low levels of institutional trust, information manipulation, and insufficient media literacy. The study employs comparative, historical, and sociological methods and substantiates the need to improve civic and political education, enhance media literacy, strengthen open dialogue between public institutions and young people, and support youth-led civic initiatives. The findings offer a new perspective on the issue, contribute to a deeper understanding of its scholarly and practical significance, and provide a foundation for further comprehensive research into the political culture and political participation of young people in Kazakhstan.

Keywords: political culture, political activity, youth, Kazakhstan, political analysis, digitalization, civic position.

References

1. Kazakhstan Respublikasy. (2015) «O gosudarstvennoj molodezhnoj politike»: Zakon Respubliki Kazakhstan ot 9 fevralya 2015 goda № 285-V ZRK. Available via the link: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1500000285> (Accessed: 03.01.2026). [in Russian]
2. «Qazaqstan zhastary – 2016»: Ulttyq bayandama. Nacional'nyj doklad «Molodezh' Kazakhstana – 2016». National Report «Youth of Kazakhstan – 2016». Astana, 2016, 364 p. [in Kazakh, Russian and English]
3. Social'naya aktivnost' molodezhi Kazakhstana v sovremennyh social'no-politicheskikh realiyah. Kollektivnaya monografiya / Pod obshh. red. Z.K. Shaukenovoj. Almaty: IFPR KN MON RK, 2014, 168 p. [in Russian]
4. Ivanov, D.V. (2014) «Virtualizaciya obshhestva kak civilizatsionnyj trend», v kn.: Sociokul'turnoe razvitiye Kazakhstana v usloviyakh virtualizatsii informatsionno-kommunikativnyh praktik. Kollektivnaya monografiya / Pod obshh. red. Z.K. Shaukenovoj. Almaty: IFPR KN MON RK, p. 123. [in Russian]
5. Kazakhstan Respublikasy Madeniet zhane aqparat ministrliги. (2024) «Qazaqstan zhastary: 2024 zhyl qorytyndysy». Available via the link: <https://www.gov.kz/memleket/entities/mam/press/news/details/905036?lang=kk> (Accessed: 03.01.2026). [in Kazakh]
6. PaperLab. (2022) «Politicheskoe uchastie molodezhi v Kazakhstane: rol' cifrovyyh tekhnologiy». Available via the link: <https://paperlab.kz/politicheskoe-uchastie-molodezhi-rol-cifrovyyh-tekhnologiy> (Accessed: 03.01.2026). [in Russian]
7. Kovyazina, K., Satova, D. (2022) Otchet po rezul'tatam ocenki potrebnostey molodezhi i zhenshhin v voprose ispol'zovaniya grazhdanskikh tekhnologiy dlya resheniya social'nyh problem. Issledovatel'skiy centr PaperLab. Available via the link: <https://paperlab.kz/ispolzovanie-grazhdanskikh-tekhnologiy-dlya-resheniya-soc-problem> (Accessed: 03.01.2026). [in Russian]
8. Bekbasova, A. (2022) «Kazakhstanskaya molodezh' ne vidit perspektiv uchastvovat' v politike», Forbes Kazakhstan, 2 avgusta. Available via the link: https://forbes.kz/articles/kazahstanskaya_molodej_ne_vidit_perspektiv_uchastvovat_v_politike (Accessed: 03.01.2026). [in Russian]

Авторлар туралы мәлімет:

Байжұмақызы З. – магистр, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан.

Джунусова А. – магистр, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Бюлегенова Б.Б. – хат-хабарға жауапты автор, саяси ғылымдар кандидаты, қауымдастырылған профессор, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Байжұмақызы З. – магистр, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан.

Джунусова А. – магистр, Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан.

Бюлегенова Б.Б. – автор для корреспонденции, кандидат политических наук, ассоциированный профессор, Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан.

Baizhumakkyzy Z. – Master’s degree, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan.

Dzhunussova A. – Master’s degree, L.N.Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Byulegenova B.B. – corresponding author, Candidate of Political Sciences, Associate Professor, L.N.Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Copyright: © 2026 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC) license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).